

nistrativi e giudiziari.« Podrekovo delo je italijanska vlada gledala jako neprijazno ter so delo kolikortoliko zamolčali. Žal, da se tudi od slovenske strani ni nihče s tem pečal ter je zgodovina Beneške Slovenije na sploh, posebno pa tudi zgodovina pravnih institucij ostala nepreiskana.

Utegnilo bi se seveda trditi, da so te institucije tujega izvora, da so prinesene iz germanskega sveta, ali longobardskega ali frankovskega. To vprašanje ni rešeno. Proti germanski premoči je v znanstvu težko uspevati brez temeljitih razprav in samostojnega mišljenja. Kar pri obdelovanju pravnih institucij moti, je posebno vprašanje stare zgodovine Slovenov in njih naseljenja. Vsa zgodovinsko-kulturna vprašanja Slovenov rešujejo se sedaj na podlagi domneve, da so zapadni Slovenci prišli v kraje, kjer sedaj bivajo, ob koncu VI. ali ob začetku VII. stoletja. Zgodovinskega dokaza za to do sedaj še ni ter se zgodovinarji sklicujejo na filologe, ki bi naj baje imeli formulo za rešitev. A tudi dotični filološki dokazi so več kot hipotetični in kolikor se jaz sam zavedam, so vsi dosedanji zgodovinski in filološki dokazi nedostatni in znanstveno nevzdržni. Smatram jih večinoma in celo za površne. To pa je končno predmet, ki bi zahteval obširno samostojno razpravo. Trdil bi le, da imamo v zgodovini Beneške Slovenije in Furlanije po kroniki Pavla Diakona skoraj bi rekel eksakten dokaz, da so Slovenci v Beneški Sloveniji in Furlaniji morali biti prastanovalci dežele. Beneški Slovenci so stanovali kot mirni poljedelci po solčni Furlaniji ter v Predalpah že do prihoda Longobardov. V poznejših stoletjih so se deloma umaknili iz ravnine v gore. Dočim so bojevita krdela in čete za takozvano dobo preseljevanja narodov podjarmila Slovence v Srednji Evropi, so Beneški Slovenci pod zaščito patriarhata in Beneške republike še dolgo živeli svojo preprosto in vendar že visoko razvito civilizacijo, dokler tudi njih ni poplavela splošna evropska kultura.

Književna poročila.

Dr. Ogris Albin, Trgovinska politika. Ljubljana. Samozaložba, 1932, str. 337, Din 80.—

Dočim je bila — iz znanih vzrokov — narodnoekonomska veda v predvojnih časih pri narodu, ki tvori danes našo državo, le malo obdelano polje (največ še pri Srbih, najmanj pri Slovencih), so se zadevne razmere z ustanovitvijo samostojne države mahoma izpremenile. Lastno gospodarsko življenje, posebno pa vedno huje naraščajoča kriza, je prisililo tudi pri nas — kakor po vsem svetu — teoretike in praktike, konzū-

mente in producente, da so se začeli vsestransko zanimati za ekonomska vprašanja, ki stojijo danes v ospredju. Temu zanimanju so sledile publikacije po vsem svetu, ki so že skoraj nepregledne. To močno gibanje opazovati, raziskavati, tolmačiti, kritizirati, svetovati itd. v gospodarskih zadevah, se — kakor omenjeno — tudi na mejah naše države ni ustavilo in je imelo v celokupni državi za posledico veliko število publikacij, ki skušajo vzbuditi zanimanje za ekonomska vprašanja. Tudi Slovenija ni izostala. Povojna doba nam je prinesla že veliko število zadevnih spisov, med temi mnogo zelo dobrih, upoštevanih in znanstveno brezhibnih, kateri so ne samo pri nas, temveč v vsej državi zbudili zanimanje in ki jih tudi zunanji svet pozna in ceni.

V številu teh publikacij večjega obsega, ki so izšle v zadnjem času, moramo na vsak način odmeriti posebno mesto knjigi prof. Ogrisa. Ta knjiga je bila v istini živo potrebna in jo bodo vsled tega vsi zainteresirani krogi z veseljem pozdravili, ker nam je avtor podal elaborat baš o onih vprašanjih, ki zanimajo v prvi vrsti praktika, ki pa seveda zbujaajo interes tudi pri teoretiku. Ta Ogrisova knjiga o trgovinski politiki razpravlja tedaj o predmetu, ki je v okviru narodne ekonomske politike eden najvažnejših. ako ne morda celo najvažnejši sploh. Knjiga je dobrodošla, ker je veleadtualna.

Avtor je razdelil svojo knjigo v predgovor in devet poglavij, katerim je dodana obsežna bibliografija. Indeksa, žal, ni, dasi bi bil zelo potreben.

Predgovor opozarja na važnost teme, ki je obravnavana v knjigi, in na težkoče, katerim je podvržena tozadevna publikacija. — V prvem poglavju nam podaja avtor teorijo in predmete vnanje trgovine. Kratko naglašaja važnost teoretičnega vprašanja ter omenja najglavnejše pisatelje, ki so se pečali s tem predmetom. Nato preide k podajanju važnega problema absolutnih stroškovnih razlik; raziskuje zgodovinski razvoj tega problema v zvezi s principom nacionalne in internacijonalne delitve dela ter razpravlja načelno vprašanje komparativnih stroškov; to velevažno vprašanje podvrže vsestranski kritiki. Dodaja nekaj pomembnih opazk glede klasičnega in modernega stališča v tem vprašanju. Sledi pomen vnanje trgovine, izviraajo iz mnogovrstnih potreb in neenake prirodne obdaritve ter različnih nazorov; omenja stremljenje po avtarkiji, njeno neizvedljivost, opozarja na geografske pogoje, poudarja absolutno n u j n o s t uvoza in izvoza in nam pokaže pota, katera vodijo preko vnanje trgovine do blagostanja. Potem nam avtor navaja vse predmete mednarodnega prometa in sicer obširno in vsestransko (blagovni promet, storitve in dajatve, sploh vse prenose, trgovinsko in plačilno bilanco) ter nam poda končno zelo izčrpen in poučen vzorec plačilne bilance mednarodne trgovinske zbornice. — Drugo poglavje je posvečeno bistvu in smislu trgovinske politike, kjer omeni avtor seveda vrhovne cilje ter bližje in avtonomne smotre trgovinske politike. Tukaj se dotakne vrlo aktualnega vprašanja populacije ter se ponovno ozira na problem avtarkije, poudarjajoč nje nemožnost. Posebno podčrtava avtor produktivnost v gospodarstvu. — Tretje poglavje je zelo obširno: Obravnava metodična načela trgovinske politike, predvsem trgovinske politične sisteme. Razumljivo, da v knjigi, ki je posvečena trgovinski politiki, mora to poglavje zavzemati široko mesto. Avtor analizira natančno vse argumente za in proti principu svobodne trgovine ter poudarja — kar je manj znano — da ravno svobodna trgovina budi in dviga domače produktivne sile. V tem okviru

se bavi s produkcijskimi krizami ter zaključuje poglavje o liberalnih doktrinah z vsestransko objektivno oceno te doktrine. Še obširneje obravnava avtor problem zaščitne carine z vsemi argumenti pro in contra. Posebno moramo omeniti njegova izvajanja glede pomembnosti notranjega trga. Navaja dalje vse mogoče vrste zaščite, kjer posveča posebno pažnjo Listovim naukom o vzgojni zaščiti. Pokazuje na — širšim krogom manj znanega — Al. Hamiltona, kot nekakega predhodnika Fr. Lista o njegovih teorijah vzgojevalne carine. Za izvajanja o izravnalni in obrambni zaščiti mu moramo biti posebno hvaležni. Končno omeni avtor še oba sistema ter omeni s tem v zvezi tudi kartele in dumping. Da mora avtor knjige, ki se peča s trgovinsko politiko, posvetiti posebno široko in globoko pažnjo sredstvom zaščitnega sistema te trgovinske politike, je umevno. Najprvo obravnava seveda carine kot take. Podaja nam razvrstitev carin po vseh vidikih, nadalje učinkovanje istih v vseh panogah, njih uvajanje in ukinjanje ter prevalitev. Posebno intenzivno pa obravnava industrijsko-carinsko zaščito (v tem okviru omenja avtor tudi rokodelstvo in njega zaščito). Umevno je, da se avtor obširneje bavi z agrarnimi carinami, ki igrajo danes tako važno vlogo. To poglavje je posebno važno, ker se v prvi vrsti tiče tudi naše države. Avtor obdeluje to vprašanje vsestransko in temeljito ter se dotakne najaktualnejših pojavov in razmer. Opozarja na važnost solidarne zaščitne carine (ki je šele v novjšem času nastala) in na težkoče, na katere naletijo te carine v stremljenju, vsem producentom enakomerno ustreci. Zaključuje podpoglavje o carinah s podatki o vzajemnosti zaščitnih carin in narodnega blagostanja. Tukaj je vrlo poučen ekskurs o zgodovinski vlogi carin, stremljenje mladih narodov po industrijski osamosvojitvi potom zaščitnih carin, dobrih in slabih straneh zaščite itd. Dotakne se tudi vprašanja tvorbe kapitala in s tem v zvezi stoječe kupne moči. Pri razpravljanju o trdnejši včlenitvi v svetovno gospodarstvo pride do izraza avtorjevo osebno mišljenje glede opravičenosti stremljenja mladih držav po industrijski in trgovinski osamosvojitvi. — Drugi pododdelek tega najvažnejšega poglavja trgovinske politike zavzema razprava o administrativni zaščiti, to se pravi o avtonomni pogodbeno nevezani zaščiti. To vprašanje je aktualno in pereče. Avtor našteva vsa sredstva (do nizkotnih sikan), ki otežkočajo neomejen promet med državami. Poleg starejših ovir omenja avtor posebno tudi kreditne, devizne in davčne predpise, poudarja pospeševanje nacionalne produkcije, zvezano z omejevanjem zunanjega dovoza; dalje subvencije, premije, poročevalsko službo itd., sploh vse mere in odredbe v svrhu pospeševanja domačega izvoza in omejitve tujega uvoza, do popolne prepovedi. Ni skoraj stvari, ki bi je avtor v tem okviru ne omenil. Natančne navedbe vseh teh mer in odredb bi — spričo omejenega prostora — predaleč vodile. — Tretji del tega poglavja zavzema razpravljanje in kritično presojo državnih trgovinskih monopolov. Za nas so posebno važna avtorjeva izvajanja o žitnem monopolu. — Natančni opis trgovinskih monopolov v Sovjetski Rusiji in v Perziji zaključuje to poglavje.

Celo peto poglavje je posvečeno trgovinskim pogodbam, ki so temelj mednarodne trgovine. Dobra je karakteristika, kjer pravi avtor, da trgovinske pogodbe omejujejo ali celo zabranjujejo prevelike ostrine zaščitno-carinskega sistema. Avtor nas seznanja z vsebino trgovin-

skih pogodb, različnimi načeli (preference, narodna enakost, reciprociteta) in se dalj časa mudi pri načelu največje ugodnosti. — Šesto poglavje zavzema valutna politika. Dočim se v zadevnih publikacijah drugih avtorjev temu prečemu vprašanju poprej ni posvečala — v okviru trgovinske politike — posebna, včasih celo nobena pažnja, izhaja profesor Ogris iz popolnoma pravilnega stališča, da je valutna politika v najožji zvezi s trgovinsko politiko. Avtor se dotakne vseh važnih vprašanj, ki spadajo semkaj; posebno poudarja ravnovesje v finančnem gospodarstvu, izravnanoost plačilne bilance, učinke inflacije in deflacije, diskontno in devizno politiko, izredna sredstva denarne politike ter clearing. To poglavje je prav posebne važnosti. V zvezi s tem obravnava avtor v sedmem poglavju načelo vnanje kreditne politike, kjer se obširneje peča z narodnogospodarskimi učinki vnanjih kreditov v dolžniški in upniški državi ter zvezo med tujim kapitalom in domačo kapitalotvorbo. Konča to poglavje s politiko mednarodnega glavničnega prometa, oziroma glavničnih prenosov in vsega, kar spada semkaj. Za to poglavje bodo čitatelji avtorju posebno hvaležni. V osmem poglavju podaja avtor dobro in informativno sliko tozadevnih doktrin in njihovih učinkov ter nas končno uvede v najnovejšo fazo trgovinskih političnih pravcev v povojni dobi. Poudarja veliko razliko med starim in novim merkantilizmom, označuje in ocenjuje vse pojave, smernice in sredstva različnih trgovinskopolitičnih načel kot takih in njihovih efekt v različnih državah — vse do leta 1932. Tozadevno ne pozabi omeniti strukturalnih prevrstitev in najrazličnejših načrtov, nanašajočih se na ozdravljenje gospodarskih razmer. — V devetem poglavju nam končno avtor podaja pregled trgovinske politike Srbije in Jugoslavije. To poglavje bo mnoge čitalce posebno zanimalo in jim bo marsikaj postalo jasno. Posebno pozornost bo vzbudilo navajanje vseh krivic, šikan, zvijač in brutalnosti, katerih se je posluževala bivša avstroogrška monarhija nasproti mali Srbiji. Drugi del tega poglavja nam pa podaja trgovinsko politiko Jugoslavije, s katero nas dovede avtor v sredino naših dnevnih gospodarskih dogodkov, kjer navaja vzroke neugodnih gospodarskih razmer. Poudarja aplikacijo predvojne srbske trgovinske politike, posebno pa srbskih tarifov na celokupno državo (ki pokazuje v svojem severozapadnem delu čisto drugačno gospodarsko in socijalno strukturo, kakor izključno agrarna Srbija). Ta izvajanja so posebno važna. Avtor omeni pojav krize v naši državi, kreditni promet, trgovsko in plačilno bilanco. Iz teh izvajanj čitatelj marsikaj izve, kar mu je bilo do sedaj nejasno. Dotakne se tudi politike Narodne banke, ki ni ravno predmet splošnega odobravanja. Deloma ne štedi s kritičnimi opazkami; konča pa to poglavje z v celoti optimističnimi ugotovitvami glede splošne gospodarske situacije naše države.

Da pri veliki obširnosti elaborata semtertja kaka opazka vzbuja morda pomisleke ali so mnenja različna od avtorjevih naziranj, je umevno, istotako se kaka stvar pograša. Kar se tiče predvsem jezika, je dikcija včasih manj razumljiva in temna; tudi marsikateri izrazi ne bodo čitalcu takoj razumljivi. Dalje so nekatere navedbe nejasne, sem in tja je kaj izpuščeno, kar lahko uide pisatelju, ali za kar nima dosegljivega materiala. Posamezne navedbe bi predaleč vodile, vendar omenimo nekatere važnejše stvari, ki jih pograšamo ali o katerih je domneva dopustna, da bi se dotična zadeva morda drugače zadržala. Tako n. pr. bi pri navedbi

disparitete cen pričakovali moderni izraz »censke škarje« (»Preisscheere«); nadalje je velevažen pojav internacijonizma prekratko omenjen; pri nemških propagatorjih liberalizma ni naveden predvsem Prince Smith. Akoravno obravnavna knjiga problem zunanje trgovske politike, bi bilo vendar prikladno nekoliko obširneje pritegniti tudi načela notranje trgovinske politike. Pri razpravljanju o carinskih unijah niso navedeni predlogi za parcijalne carinske unije; istotako tudi ne potujoče izložbe; zapadno in srednje evropske trgovske pogodbe bi morale tudi dobiti široko mesto; nekatere letnice so napačno navedene; končno pogrešamo tudi poskus uvedbe žitnega monopola v Turčiji.

Pogrešajo se tudi nekatere knjige, kar je pri ogromni zadevni literaturi umevno. Glede teh publikacij je njihova navedba umljiva, ker so bile avtorju nedostopne, ali iz kateregakoli opravičljivega vzroka neznane. Navajamo sledeče spise: Iz zgodovine srbske trgovske politike manjka Bajkićev spis v »Schriften des Vereins für Sozialpolitik«; Herbert Böhm, »Partielle Zollunionen« (v »Handwörterbuch«); »die Freihandels-theorie der komparativen Kosten« od Josefa Gruntzla 1932. Profesor Ogris ne citira »Handwörterbuch der Staatswissenschaften« (posebno V. in VIII. del); »die Handelspolitik in Mitteleuropa«: Elemér Hantos 1927; »Die Weltwirtschaftskonferenz«: Elemér Hantos, 1928; Mieses Ludwig »Kritik des Interventionismus« 1929; »Der serbische Handels-Vertrag ein Sieg der Agrarier«: Simitsch Ritter von Hohenblum, 1908; Stojanovitch Costa »Les Relations Economiques de la Serbie«, Paris 1919 in še eno in drugo.

Ogrisova knjiga je zelo obširna in posega preko okvira trgovinske politike v skoraj vse panoge gospodarskega življenja v praktičnem smislu. Tudi teoretično podvzame avtor večkrat zelo uspele ekskurzije. Predvsem moramo podčrtati njegovo temeljito in vsestransko obvladanje stvarine, kakor tudi zadevne znanstvene literature. Vodi ga pa ideja absolutne objektivnosti, s katero ocenjuje različne struje, stremljenja, principe in praktične izvedbe trgovinske politike. Dotika se vseh perečih aktualnih vprašanj trgovinske politike v posebnem in mnogih problemov narodnega gospodarstva vobče. Podaja celo vrsto originalnih misli in opazk; analizira gospodarske teorije ter praktične izvedbe teh teorij, kritizira nedostatke splošnih načel ter svetskih in naših gospodarskih razmer, podaja tudi marsikak dragocen nasvet, kako bi se dalo gospodarstvo — navzlic kritičnim razmeram — tu in tam zboljšati (osobito, ako so predpogoji dani). Njegova knjiga nam služi večkrat kot ključ k razumevanju zelo zamotanih gospodarskih pojavov.

Da je podajanje vsebine te knjige morda nekoliko obširneje kot so običajno ocene novih knjig, se da razlagati iz velikega pomena narodno-ekonomskih pojavov vobče ter mednarodnih trgovinskih razmer posebej, to se pravi, da stojijo danes ekonomski momenti v ospredju. Kar velja za ves svet, mora veljati tudi za nas. Zato moramo vsem tozadevnim publikacijam, ki izhajajo, posvečati največjo pažnjo, posebno pa, če izvirajo iz peres domačih znanstvenikov, ki naše gospodarske razmere gotovo dobro poznajo. Želeti je, da se ta knjiga, ki — kakor rečeno — z veliko temeljitostjo obdeluje vsa pereča trgovinsko-politična vprašanja — razširi v najširše kroge, tako da bo vsak, ki se zanima za ta vprašanja, rad

posegel po takem delu, ki mu da povoljne odgovore in pojasnila na aktualne gospodarske probleme.

Pri drugi izdaji, katero avtorju in publiku kmalu želimo, bo z odstranitvijo spredaj omenjenih malih nedostatkov in pritegnitvijo nekaterih pojasnil, posebno pa z dodatkom prepotrebnega indeksa, zadobila knjiga še večjo vrednost.

Dr. L. Böhm.

Lazarević Vasa: Mednarodna Policija. Istorija, rad, rezultati. Izdaje piščevo. Beograd, 1933. god. Str. 191.

Iz »uvodne besede«, ki jo je napisal predsednik kasacijskega sodišča v Beogradu Dušan Subotić, izvemo, da je Vasa Lazarević, čislani urednik mesečnika »Policija«, izvršil pred 34 leti pravno fakulteto in bil odtlej ves čas v policijski službi, nazadnje pred upokojitvijo kot načelnik v ministrstvu za notranje posle v Beogradu. Že deseto leto je stalni član mednarodne kriminalne komisije, ki je dejansko stalni izvrševalni organ Mednarodnega policijskega združenja. Ker se je skoraj vseh mednarodnih policijskih kongresov udeležil osebno, ni dvoma, da nam more kar najbolje tolmačiti vse tiste struje in stremljenja, ki so se pojavljale zlasti glede svetovne unifikacije policijske službe. Preskromno se izraža v svojem predgovoru, da je hotel dati knjigi samo informativni značaj. Lahko rečemo, da nam je predstavil zgodovino delovanja mednarodne policije, njene rezultate in jim pridodal dovolj lastnih kritičnih misli v pogledu položaja v domači državi. Njegovo knjigo bo prečital s pridom pravnik kriminalist, ker gre do kraja razvoja in prinaša stvari, ki so za proučevanje mednarodnih kriminalnopolitičnih problemov potrebne. Zlasti hočemo pokazati na najvažnejšo dobo, v kateri se je Društvo narodov oprijelo posredovanja med državami-članicami, da se upreprosti izročitev (ekstradicija) in izgonstvo, da se poenoti borba zoper falzifikacijo novcev, čekov, vrednostnih papirjev, potnih listov, zoper trgovino z ženskami in deco, zoper zlorabo opija, zoper pornografijo in pod. Policijski praktik pa najde v knjigi praktičnih migljajev za svojo službo v mednarodnem prometu zlasti glede organizacije mednarodne policije, vendar se bo moral še poprej seznaniti z »delom« iz obsežnejših knjig, ki se pečajo s tehniko policijske službe doma. V podrobnosti se ne moremo spuščati. Naj zadostuje, da navedemo še nekatera posebno dobra poglavja iz knjige, kakor o pojmovanju mednarodnih zločincev in zločinov, o vlogi radija v policijski službi, o ženski policiji itd. Tudi poglavje o izročitvah zločincev je lepo in poučno sestavljeno; vendar pogrešamo v njem dvoje: konstatacije zakonite osnove, po kateri veljajo vse konvencije, ki jih je sklenila glede ekstradicije bivša kraljevina Srbija, še nadalje za kraljevino Jugoslavijo, dokler se ne izpremene (zakon z dne 28. junija 1922); dalje: razložitve, da anarhisti ne štejejo med politične zločince in se smejo izročevati od ene do druge države (mednarodna konferenca v Rimu 1898). Na kraju knjige meni Lazarević, da se je naša državna policija doslej le slabo posluževala dobrot, ki jih nudi mednarodna organizacija policijske službe in pravi, da »smo se pogotovo zadržavali samo na njegovanju kulta profesionalne solidarnosti i prijateljstva sa policijama ostalih država«.

Tako spoznanje, mislimo, je prvi korak k zboljšanju razmer. Nemala zasluga pisca pa je, da je na to s svojo knjigo opozoril; saj nam vprav ona kaže, kako bore malo problemov mednarodne policijske službe je dobilo pri nas pravega odmeva. Upajmo, da preidemo po piščevih ugotovitvah skoraj od golih simpatij do resničnega sodelovanja v mednarodni policiji.

Dr. Metod Dolenc.

Von Hippel Ernst: Die Krise des Rechtsgedankens. (Schriften der Königsberger Gelehrten-Gesellschaft, 9. Jahr, Heft 3.) Max Niemeyers Verlag, Halle a/d Saale. Str. 24.

Najnovejša doba presenetljivih političnih dogodkov, ki pričakuje, deloma radostno, deloma strahoma, preobratov tudi na umstvenem polju, ne more in ne sme zanemarjati nauka o smislu prava. Vsaka razprava v tem pravcu zajema; nepokojnost normalnega žitja vzbuja namreč dvome o pravilnosti preizročenih pojmov. E. v. Hippel nam predočuje smisel prava v grški antiki kot obče transcendenten, v srednjem veku kot krščanski, v evangelski cerkvi kot tak, da stoji nad pravom država, v dobi naravnega prava kot »solipsismus« nad božanstvom in človeštvom. To zadnje pojmovanje je vedlo do načela, da je pravo samo »postavljeni zakon«. Hippel sodi, da je takšno načelo neizvedljivo. Nova pota so mu: Klic po socialnem redu; po političnem vodstvu; po metafizični usmerjenosti, slednjič po religiozni preobnovitvi. Saj je moderni pojem narave, obsegajoč monistično človeka in svet, sam v sebi razpadel. Zdi se, da izraža ta brošura, kakor je majhna, toda gladko pisana in z velikim znanstvenim aparatom opremljena, slutnje, ki se ne dajo a priori odpraviti kot neuresničljive.

Dr. Metod Dolenc.

Zingg Ernst: Schuld und Sühne im Strafrecht. Christl. Buchhandlung »Immanuel«, St. Gallen, 1932. Str. 63.; cena 1.40 M.

Pisatelj te knjižice je švicarski odvetnik, njegovo delce pa je pojav, ki kaže, da ideologija stare klasične šole kriminalistov še vedno živi. Iz tega vidika je knjižica zanimiva od prve do zadnje vrste; seveda s tem ne rečemo, da je znanstveno opravičena. Da se danes, ko pozitivistična kriminalistična struja prereka vsako etično krivdo kot irracionalno institucijo; ko socijološka struja jemlje etično krivdo le za merilo, na kakšen način naj se asocijalni zločinec reklasira, postavlja resen pravnik, ki je za svojo drobno študijo uporabil 117 samostojnih znanstvenih del in še celo vrsto pravnih revij, na stališče, da zahteva zločin samo pravično povračilo, in sicer v smislu svetega pisma, za to je bilo vse — kakor treba — znanstvenega poguma. Pa še več. Dočim se giblje prvi del knjižice (str. 5. do 31.), ki govori o »krivdi«, izvečine v okviru odobravanja švicarskega načrta za nov kazenski zakonik, tako da sam na sebi ne izziva niti graje, niti pohvale, popne se pisatelj v svojem drugem delu (str. 32. do 50.), posvečenem »spravi«, do izvajanj, ki po svoji odločnosti kar osupnejo. Raz svoje (transcendentalno) stališče obsoja n. pr. Belgijo, ki je pred svetovno vojno »in unverschämter Weise im Kongostaate die Wilden bis aufs Blut ausgesogen«; obsoja Nemčijo, ki je »vor dem Kriege in wirtschaftlicher Hinsicht die umliegenden Länder rücksichtslos behandelte«, in pravi za obe državi, da sta zaslužili opustošenje, odnosno poraz. Naša današnja pravstvena zavest da zahteva pripoznanje krivde kakor tudi kazni. Nerazumljiva da nam je nauk kak-

šnega Avguščina ali Calvina o predestinaciji. Kaj bi ves nauk Kristusa o molitvi hasnil, ako bi bilo vse zaman? Zakrivljenje zahteva kazen, ampak samo pravično, ki pomeni spravo. Tem izvajanjem pa postavlja nasproti današnje pojmovanje o krivdi in kazni: Prišlo da je do tega, da je vredno kazni samo še to, »was gewissen Klassen als bequemer erscheint...« Čujmo, kaj biča z najhujšimi izrazi: »Man will ja nicht zugeben, dass das ganze Geschäftsleben im grossen und ganzen auf Betrug aufgebaut ist, insbesondere wollen ja die Banken nicht anerkennen, dass ihre Verträge, durch welche sie sich selber schützen, vielfach auf den Ruin vieler Bürger aufgebaut sind. Sie rechnen mit dem Ruin, verschweigen ihn. Darin liegt Schuld und Schmutz.« Še ostreje govori o akcijskih družbah in pravi, da je razumljivo, da se v švici že od nekdaj njim ne zaupa... »Bei der Aktiengesellschaft ist ja gerade das Gefährliche, dass die Verantwortung niemand trägt. Der dunkle Name Aktiengesellschaft deckt die Schuld der fehlbaren Gewalthaber zu.« — Tako se izraža pisatelj, ki svoj tretji del knjižice »Jenseits des Rechts« (str. 51.—63.) zaključuje z besedami: »In der Ewigkeit, da ist Gerechtigkeit«. Tolstojev nauk, da samo ljubezen ljudi vzgaja, pisatelj zametava. Po njegovih mislih naj se sodi krivda in izreka kazen kot pravična sprava zaradi kršitve zakonov zoper ljubezen do bližnjega, ali sprava bodi objektivno zadoščanje za občestvo ljudi. Tako sodbo pa naj izreka »das hohe Richteramt, das einst als von Gott eingesetzt galt«. Porotno sodstvo pisatelj odklanja, ker od ljudskega mnenja ne moremo pričakovati prave pravičnosti... Vidi se, da se tudi na skrajni desnici klasične šole kriminalistov pričena reakcija zoper skrajno levo pozitivistične šole, metode obeh pa se znajdeti v radikalizmu, da ne rečemo, boljševizmu.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Mifička August a Dr. Scholz Otto. O trestním soudnictví nad mládeží. Nákladem »Československého Kompasu«. Praha. 1932. Str. XI + 309.

Kakor znano, se je na Čehoslovaškem, kakor tudi v Nemčiji in v Avstriji, preosnova mladinskega kazenskega prava izvršila pred občno reformo kazenskega prava. Čehoslovaški zakon o mladinskem sodstvu (Zákon o trestním soudnictví nad mládeží), ki vsebuje tudi materijalno-pravne določbe o odgovornosti maloletnikov (§§ 1—27), je stopil v veljavo dne 11. marca 1931 (č. 48 Sb. z. a. n.) ter dobil obvezno moč dne 1. oktobra istega leta.

Avtorja zgoraj navedenega komentarja sta aktivno sodelovala pri izdelavi vladinega osnutka tega zakona in pri pretresanju o njem v parlamentu. Komentar vsebuje obširne izvlečke iz uradnih motivov in iz poročila ustavno-pravnega odbora spodnje zbornice, kakor tudi številna pojasnila komentarjev. V posebni prilogi (drugi del komentarja, str. 191—296) so izčrpno navedene uredbe čehoslovaškega ministrstva pravde, ki so bile izdane v zvezi z novim zakonom, med njimi zelo zanimivi predpisi o otrocih ciganov, ki nimajo stalnega bivališča. Komentar je opremljen s stvarnim kazalom. Zunanost knjige je nad vse dobra. Vzoren komentar odličnih čehoslovaških kriminalistov toplo priporočamo.

vsem, ki se zanimajo za razvoj čehoslovaške zakonodaje, zlasti pa našim mladinskim sodnikom in delavcem na polju mladinske zaščite.

A. Maklecov.

Dr. Čulinović Ferdo: Zemljišnoknjižno pravo. Beograd, Samozaložba, 1933. Str. 204. Cena 30 Din.

Znani pravniški pisatelj, soizdajatelj »Pravosudja« in avtor obširnega komentarja k zemljiškoknjižnemu zakonu je napisal pod naznanjenim naslovom sistematično delo o našem zemljiškoknjižnem pravu. Predmet precej obširne knjige je zemljiškoknjižno pravo v ožjem smislu, torej izvenzemski pravo o železniških in rudniških knjigah. Krajšemu uvodu, ki opisuje postanek in današnji sistem zemljiških knjig, sledi občni del, obsegajoč popis sestavin in osnovanja zemljiških knjig, nato pa posebni del. Tega prvi pododdelek prinaša pod naslovom materialno pravo razlago o vpisih (vobče, legitimacija, pristojnost, listine, pravni naslov, vrsta in obseg vpisov, vrstni red) ter posebej o zemljiškoknjižnih pravicah, drugi pa formalno zemljiškoknjižno pravo (načela, predlogi, rešitve, vpise, pravna sredstva).

Knjiga sama je pisana jako pregledno in v lahko umljivem jeziku in bo služila v prvi vrsti pisarniškemu osebju zemljiškoknjižnih oddelkov pri sodiščih. Temu bo prav dobro došel uvod o postanku in pomenu zemljiških knjig, zatem pa posebna poglavja o zemljiškoknjižnih pravih. Knjigo tudi ni podcenjevati kot prvi uvod v študij zemljiškoknjižnega prava. Dobro bodo prišla tu razlaganja o osnovnih pojmih, razbistritev in načelna odločitve nekaterih spornih vprašanj, potem pogojeno stališče avtorjevo nasproti nekaterim posebnostim srbskega prava v pogledu na obravnavanje v zemljiški knjigi. Na drugi strani pa utegne knjiga premalo nuditi dijakom, ker načela zemljiških knjig, po katerih smo takorekoč vajeni razporejati celo snov in izvajati iz njih pravne zaključke, niso podana z enako obširnostjo kakor druga snov, marveč bolj sumarično in pogrešamo zato marsikatero objašnjenje, ki ga izzove uporaba teh načel (n. pr. izbrisne tožbe, zaznamba spora in dr.). Sploh podaja knjiga vzlic obširnosti bolj osnovno materijo in je pisana bolj iz praktičnih kakor teoretskih vidikov. Nasproti temu pa moramo priznati, da bo knjiga služila dobro kot uvod za nadaljnjo poglobitev v proučevanje te pravne discipline, pri čemer bo najboljši kažipot bogato zaznamovana literatura.

V našem pravu doslej nimamo sistematskega dela o zemljiškoknjižnem pravu. Poleg ostalega priporoča tudi to najnovejše Čulinovićevo delo.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Reisman Avgust: Delovno pravo. Ljudska tiskarna, Maribor, 1933. Str. 184, cena 15 Din.

Skoro istočasno z obširnim Bajičevim komentarjem je izšlo to delce o delavskem pravu. Knjižica gotovo ne pretendira znanstvenih ambicij, no zato ni prav nič manj važna kakor kako drugo strogo znanstveno delo. Pisana je za delovnega človeka-nepravnika, ki se hoče hitro in na kratko poučiti o svojih pravicah in dolžnostih iz delovnega

razmerja nasproti delodavcu. V tem pa je pisec brez dvoma pogodil pravo. Na vsako vprašanje daje kratek, hiter in lahko umljiv odgovor. S tem je zadoščeno prvi potrebi. Sporna vprašanja, ki jih poraja praksa precej obilno, sicer niso niti nakazana, še manj pa rešena, toda to tudi ni bil namen knjižice, ki je nastala iz piščevih predavanj v letih 1931 in 1932 in ki so bila namenjena najširšim krogom uslužbencev. Kar morajo vedeti delodavci in delojemalci o vzajemnem pravnem razmerju med seboj, to je v knjigi razloženo na poljuden način. Knjižica je zato popolnoma izpolnila svojo nalogo, temu dokaz tudi, da je bila skoro potrebna že druga izdaja.

Dr. R. Sajovic.

Dodatek Spomenici V. glavne skupštine Kongresa pravnika Kraljevine Jugoslavije u Dubrovniku, dana 7.—9. X. 1932. Stalni odbor Kongresa, Zagreb, 1933. Str. 58, cena 15 Din.

Dočim so izšli referati za dubrovniški kongres že pred kongresom samim v Spomenici, je vsebina dodatka opis priprave in samega poteka kongresa. Natisnjeni so poleg zapisnika o glavni skupščini zlasti zapisniki o sejah vseh sekcij skupščine. Poleg referatov dajejo ti verno sliko o velikem zanimanju, ki zavzema jugoslovanske pravnike za teoretska vprašanja, in ki je od kongresa do kongresa večje. Zato ima urednik Dodatka, predsednik kongresa dr. P o l i t e o prav, ko se zahvaljuje vsemu pravništvu, da je ono in sicer v celoti prav toliko zaslužno na uspehu kongresa kakor poedinci, »službene« osebe, ki so pripravljale kongres in referate. V knjigi so poleg navedenega natisnjeni: referat dr. L u n a č k a o trošarini, ki je bil za Spomenico prepozno oddan, predsednikov članek iz »Dubrovačke tribune« in opis potovanja beograjskih posetnikov kongresa preko Čakora skozi Zeto.

Dr. R. Sajovic.

Dr. Brnčić Fran: Zakonik o sudskom postupku u gradjanskim parnicama. Zagreb, Samozaložba, 1933. Str. 367, cena 100 Din.

Dr. B r n č i ć je izdal grajanski postopnik v obliki žepnega notesa, na tankem papirju in z majhnim tiskom. Spominja nekoliko na »Liliput« in »Zwerg« izdaje nemških in avstrijskih zakonov. Le da je tisk Brnčićeve knjige veliko bolj razločen in da vsebina ni tako stisnjena kakor v navedenih izdajah in zato skoro ne utruja očesa. Knjiga, opremljena z obširnim stvarnim kazalom in vezana v mehko usnje, je kakor nalašč za onega, ki na službena potovanja noče jemati debelih knjig.

Dr. R. S.

Dr. Koranyi Karol: Die heilige Schrift und das weltliche Recht, vornehmlich im Mittelalter. Odbitka z dzieła zbiorowego: »La Pologne au VII-e Congrès International des Sciences Historiques.« Varsovie, Société Polonaise d'Historie. 1933. Str. 11.

Zelo delavni privatni docent lwowske pravne fakultete Koranyi preiskuje v tej drobni studiji globoki vpliv krščanstva na vse prosvetno življenje in zlasti na pravo spreobrnjenih narodov. Izhaja iz vsebine svetega pisma in navaja pravne institucije, ki so bile po njem zasnovane. Ne bomo tu posameznih primerov navajali; zadostuje naj ugotovitev, da jih je našel in obrazložil iz zasebnega, ženitnega, zlasti tudi še iz kazenskega prava. Naznanjamo namreč to razpravo zato, ker v njej

napoveduje avtor posebno podrobno publikacijo o istem predmetu z navedbo virov in književnosti. To delo smemo z velikim zanimanjem pričakovati zlasti jugoslovanski pravni zgodovinarji, ker nam je pravna zgodovina severnih Slovanov brez dvoma premalo poznana in nam bo napovedana publikacija odkrila gotovo mnogo zanimivih skupnih momentov z našo.

Dr. Metod Dolenc.

Pravni zbornik. Koncem meseca julija je izšla v Podgorici prva številka novega pravnškega mesečnika, Pravni zbornik. Kakor izvajajo izdajatelji, je namen tega časopisa, gojiti splošno pravoznanstvo, predvsem in v prvi vrsti pa posvečati pažnjo črnogorskim pravnim običajem in jih ustanoviti. V tem je namreč največja potreba, kajti mladi pravniki, ki prihajajo iz šole, se znajdejo v največjih težkočah, ko jim je treba v praksi soditi po pravnih običajih.

Novi mesečnik je torej na vsak način potreben, saj je grajsko materijalno pravo v Črni gori še v precejšnji meri običajno. Vsebina številke tudi kaže, da mislijo uredniki prav resno, poprijeti se te prve zastavljene jim naloge. Urednik novemu časopisu je Božidar Tomovič, a redakcijski odbor sestavljajo Milovan Vuković, Boško Bojović, Marko Popović in Petar Protić. Letna naročnina znaša 90 Din.

Dr. Goršič Franz: Zum neuen jugoslawischen Zivilprozess. Posebni odtis iz Zeitschrift für Ostrecht, 1933, str. 559—590.

Comité Maritime International, Bulletin 92, 93: Conference D'Oslo 1933. Rapports Preliminaires I, II. Str. 121, 33.

Charles Diehl: Istorija vizantiskog carstva. Iz francoščine prevedel Perović Radoslav. Beograd, Geca Kon, 1933. Str. 228.

Djaja Ivan: Od života do civilizacije. Beograd, Geca Kon, 1933. Str. 119.

Dr. Blagojević Vidan: Izjednačenje obligacionog prava u slovenskim državama. Koreferat za Bratislavo. Str. 30. (Pravosudje.)

Dr. Werk Hugo: O izjednačenju sudskog građanskog izvršnog prava u slavenskim zemljama: Bugarskoj, čehoslovačkoj, Jugoslaviji i Poljskoj. Referat za Bratislavo. Str. 23. (Mjesečnik.)

Dr. Subbotić I. — Dr. Stojković Sl.: Hipoteka na rečnim brodovima u slovenskim državama. Referat za Bratislavo. Str. 16. (Pravosudje.)

Dr. Marković Čeda: U koliko je preporučljivo ograničenje prava svojine. Koreferat za Bratislavo. Str. 14. (Pravosudje.)

Dr. Bartoš Milan: Izjednačenje kolizionih normi bračnog prava u slovenskim zemljama. Koreferat za Bratislavo. Str. 21. (Arhiv za pravne i društvene nauke.)

Članki in razprave v pravnških časopisih. Arhiv. XLIV. št. 1, 2.: Kongres pravnika slovenskih država. Maklecov A.: Normativna teorija vinsti u Krivičnom pravu. Tasić Dj.: O pravnom značaju pojma katedre. Solovjev A.: Dušanov zakonik kod Paštovića. Mirković M.: Zanatski pokret. Mirković Dj.: Pravni pojam broda. Godina D.: Naše novo vanparnično pravo, njegov istoriski razvitak i pojam. Frantlović B.: Administrativni spor i policiskokaznene odluke. Prokopijević M.: Važnost ranga i ocene pri unapredjivanju službenika. Bartoš M.: Izjednačenje kolizionih normi bračnog prava u slovenskim zemljama. Uzelac D.: Može li drž. savet obavezati upravnu vlast na unapredjenje drž. službenika. Stjepanović N.: Važnije odredbe Finansijskog zakona za 1933/34 god. u

vezi sa statusom aktivnih drž. službenika i penzionera. Taranovski T.: Stogodišnjica dela Mačejovskog i aktuelni zadaci uporedne istorije slovenskih prava. — **Branič št. 7.:** Vasiljević T.: Odnos između prestupnog i istupnog samovlašća u našem zakonodavstvu. Popović J.: Komentar čl. 4. Zak. o taksama. Cosić F.: Nekoliko reči o izuzetnom pritvoru iz t. 3. § 380 Kp. kod sreskog suda. — **Branič št. 8.:** Medjunarodni Savez advokata. Kongres Medjunarodnog Saveza Advokata. Jovičić D.: Sloboda sudijskog uverenja i nezavisnost odluka sudijinih. Konić R.: Da li ima mesta traženju veštačenja potpisa na javnoj ispravi u građanskoj parnici, kad stranka odreče, ili izjavi da se ne seća da je potpis na ispravi njen potpis. — **Mjesečnik št. 6, 7.:** Milobar F.: Svjetska gospodarska kriza i svjetska ekonomsko-monetarna konferencija. Werk H.: O izjednačenju sudskog građanskog izvršnog prava u slavenskim zemljama: Bugarskoj, Čehoslovačkoj, Jugoslaviji i Poljskoj. Devčić M.: Zabrana reformacije in pejus (§ 327 Kp.). Špiller K.: Zakonska zaštita pronalaska prije prijava patenta. Magjer D.: O penzionom osiguranju bañovinskih kontraktualnih činovnika i dnevničara. Peručić Š.: K postajanju čl. 5. Ugrpp. Vuković M.: Pravna zaštita novčanih zavoda. Ščetinec J.: Demokratizacija radnog odnosa. Eisner B.: Adalbert Shek-Vugrovečki. — **Mjesečnik št. 8.:** Politeo I.: Kongres pravnika slavenskih država. Henigsberg L.: Treba li dozvoliti učešće laičkog elementa u krivičnom pravosuđu. Frank S.: Potreba i razlozi unifikacije krivičnoga prava. Milobar F.: Svjetska gospodarska kriza i svjetska ekonomsko-monetarna konferencija. Ivšić M.: Izmjene i dopune zakonu o zadrugama od 9. svibnja 1889. Kasumović M.: Nekoliko primjetaba na nacrt jednoga novoga zakona. Hribar M.: Nužne dopune u zakonu o izvlazbi nekretnina u gradu Zagrebu. — **Policija št. 13, 14.:** Krajinski N.: Posrnuli ljudi. Čubinski M.: Povodom jedne nove knjige. Sagadin S.: Jedno jugoslovensko sistematsko delo o upravnom pravu. Paradjanin M.: Da li je § 383 novog Kz. derogirao propis § 375a starog Kz. Uredjenje ustanove G. P. U. u Sovjetskoj Rusiji. Gajić N.: Jedan prilog za potpuno i pravilno rešenje pitanja o zaštiti najnužnijega alata. Djelošević B.: O pravnim lekovima u krivičnim delima. — **Policija št. 15, 16.:** Krajinski N.: Posrnuli ljudi. Sagadin S.: Jedno jugoslovensko sistematsko delo o upravnom pravu. Andjelković N.: Reč, dve o potrebama našeg pravosuđa. Petrović B.: Sudije specijaliste i eksperti. Paradjanin I.: Da li je § 383 nov. Kz. derogirao propis § 375a st. Kz. Frantlović B.: O izvršenju presude. Ustanova G. P. U. u Sovjetskoj Rusiji. Georgijev G.: Deca kao svedoci. Lević R.: Lombrozov tip zločinca. Žigić V.: O banovinskim uredbama po ustavu od 3. septembra 1931 g. Stanković N.: Nešto o prinalležnostima organa varoških opštinskih straža. Mihajlović M.: Da li je za primenu § 298-II Kz. potrebna tužba druge strane. — **Pravosudje št. 13, 14.:** Flesinjski V.: Sudovi i sudije Poljske Republike. Arandjelović D.: Tumačenje § 13 Stz. Škarica V.: Razvitak pomorskog privatnog prava na jugoslovenskim obalama. Jović J.: Zabrana i tužba po kratkom postupku. Matijević I.: Nadležnost sudije pojedinca u građanskim pravnim stvarima. Štrauh H.: Tražbine pupilarnih masa i zakoni o zaštiti zemljoradnika. Maklecov A.: Učiniočeva ličnost u jugoslovenskom krivičnom pravu. Gradnik A.: Nekoliko opomb k čl. 4 Zak. o zašč. javne varnosti in reda v državi. Vukčević R.: Istražni zatvor. Jovanović St.: Odmeravanje kazne. Branković S.: Nekoliko reči o § 48 Ur. o posl. redu za redovne

krivične sodove. Vragovič A.: O našim novim sodskim zakonima. Boremović A.: Još o ispitanim sodskim pripravnicima. — **Pravosudje št. 15, 16.**: Prvom kongresu pravnika slovanskih država. Georgijev N.: Pravosudje, organizacija sodova i sudstva u Bugarskoj. Marković Č.: U koliko je preporučljivo ograničenje prava svojine. Subbotić-Stojković: Hipoteka na rečnim brodovima u slovanskim državama. Blagojević V.: Izjednačenje obligacionog prava u slovanskim državama. Arandjelović A.: Odmeravanje kazne. Vukčević R.: Istražni zatvor. Škarica V.: Razvitak pomorskog privatnog prava na jugoslovanskim obalama. Sajovic R.: K tolmačenju § 13 Stečajnega zakona.

Razne vesti.

Častni doktorji univerze Komenskega v Bratislavi. Dan pred početkom shoda pravnikov slovanskih držav v Bratislavi se je vršila na tamošnji pravniški fakulteti lepa in nad vse pomembna slavnost. Dne 8. septembra je podelila fakulteta častni doktorat petim zaslužnim slovanskim pravnikom in sicer univerzitetnim profesorjem Štefanu Bobčevu iz Sofije, Metodu Dolencu iz Ljubljane, Romanu Dompkovskemu iz Lvova, Slobodanu Jovanoviču iz Beograda in Kazimiru Kumaničekemu iz Krakova. Pri tej svečanosti, kateri je prisostvovalo na stotine došlih pravnikov, se je zahvalil dr. Dolenc v svojem imenu in za odsotnega dr. Jovanoviča, ter izrekel pri tem tele misli: Srečnega se čuti, da more govoriti na taki slavnosti v materinem jeziku (za Jovanoviča je spregovoril par stavkov srbohrvatski, izrazujoč prepričanje, da gleda na promocijo za doktorja honoris causa tako kakor on). Največ sveta otrokom sliši Slave, je veljalo za časa črtomira, poslej so se meje umikale, v 14. stoletju ustalile. Češki Karl IV. je pisal srbskemu štefanu Dušanu »Ljubi brat...« S tem so bili navezani stiki med Zapadno in Istočno Evropo, med Severnimi in Južnimi Slovani. Zgodovina je postavila tedaj Bratislavo na razkrižje in ona je svojo vlogo kot posredovateljica med zapadom in vzhodom sijajno vršila. Mesto ima v arhivu od prvega početka do 14. stoletja 9000 arhivalij, zemljiško knjigo pa ima od srede 15. stoletja do srede 19. stoletja kot najpopolnejšo v Evropi in na svetu. Delilo je usodo Srednje Evrope v najlepšem pomenu in ko je prišel prevrat, je zaplavalo naravno v Slovanstvo. Tedaj je dobilo to visoko kulturno mesto popolno univerzo, njena pravniška fakulteta pa je bila mogočna opora za združenje slovanskih pravnikov na shodu. V tem smislu je fakulteta zasnovala tudi idejo promocije za častne doktorje raznih slovanskih narodov kot najvidnejši izraz stremljenja za zблиžanje in pobratenje vseh pravnikov slovanskih držav v en cilj: da pripade bodočnost Slovanom na podlagi njih pravnega pojmovanja. (Buren aplavz.) Tista fakulteta, ki je zasnovala to akcijo in jo izvedla, jo bo vzdrževala tudi v bodoče krepko, zato zaključuje z vzklikom »vivat, crescat, floreat Alma mater Comeniana!« Kakor že prej parkrat je zlasti po zaključenem govoru zbrana pravniška množica izrazila z vsesplošnim ploskanjem svojo zadovoljnost. Svojemu predsedniku dr. Metodu Dolencu pa čestita k odlikovanju društvo, »Pravnik« tudi na tem mestu.